

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ELEKTROTEHNIKE I RAČUNARSTVA

SEMINAR

HRCM algoritam za kompresiju genoma

Hana Jurić Fot i Jan Novosel

Voditelj: *Mirjana Domazet-Lošo*

Zagreb, svibanj 2023.

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. HRCM algoritam	2
2.1. Izvlačenje informacija	2
2.2. Kompresija prve razine	2
2.3. Kompresija druge razine	3
2.4. Performanse	4
3. Zaključak	6
4. Literatura	7
5. Sažetak	8

1. Uvod

Projekt određivanja ljudskog genoma, koji je započeo 1990., a završio 2003. godine, potaknuo je snažan razvoj metoda za sekvenciranje (Domazet-Lošo i Šikić, 2014). Razvojem novih metoda drastično je počela padati cijena sekvenciranja, što je dovelo do sve većeg broja genomskih podataka. Sve te podatke potrebno je negdje pohraniti. Najčešće korišten format za pohranu genomskih podataka je FASTA tekstualni format, u kojemu su prikazani sljedovi nukleinskih kiselina tako da je svaki nukleoid prikazan jednim slovom. Svaki zapis u FASTA datoteci sastoji se od linije zaglavlja i linija slijeda, pri čemu redak zaglavlja započinje znakom '>' i sadržava identifikator slijeda (Domazet-Lošo i Šikić, 2014). Budući da je ovaj format zapisa vrlo raširen, a broj genomskih podataka izrazito brzo raste, javila se potreba za kompresijom FASTA formata.

Za kompresiju se mogu koristiti algoritmi komprsije opće namjere poput PPMD ili DEFLATE algoritama, no oni ne uzimaju u obzir karakteristike genoma te ne mogu postići velik omjer kompresije. Zato su se pojavili algoritmi za kompresiju genoma posebne namjere (engl. *special purpose genome compression algorithms*). Ovi algoritmi dijele se u dvije kategorije: bez i s referencom. Algoritmi bez reference dalje se dijele na naivne algoritme za kodiranje bitova, algoritme temeljene na rječniku i statističke algoritme.

Naš zadatak na ovom projektu bio je proučiti algoritam HRCM (engl. *hybrid referential compression method*) (Yao et al., 2019) i implementirati ga. Ovaj algoritam spada u algoritme za kompresiju genoma s referencom, a nakon takve kompresije se podaci još jednom kompresiraju koristeći algoritam za kompresiju opće namjere.

2. HRCM algoritam

HRCM (engl. *hybrid referential compression method*) učinkovit je algoritam za kompresiju genomskih podataka u FASTA formatu.

Algoritam kompresije svodi se na tri koraka:

1. Izvlačenje informacija koje se ne komprimiraju
2. Kompresija prve razine
3. Kompresija druge razine

2.1. Izvlačenje informacija

Potrebno je iz ciljnih nizova izvući informaciju o poziciji malih slova, znakova N i ostalih znakova zato što se ta informacija ne komprimira. Pohranjuje se zajedno s komprimiranom datotekom i koristi se u zadnjem koraku dekompresije za rekonstrukciju početnih nizova. Svi se znakovi osim A, C, G i T brišu, a mala se slova pretvaraju u velika.

2.2. Kompresija prve razine

Prva se razina svodi na reprezentaciju niza koji komprimiramo (ciljnog niza) putem podnizova koji su mu zajednički s referentnim nizom. Što su ciljni i referentni niz

Niz:	ganCTGATaagtCXxagGACnNNAG
Mala slova:	(0, 3), (8, 4), (14, 3), (20, 1)
Znakovi N:	(2, 1), (20, 1)
Ostali znakovi:	(13, X), (14, X)

Tablica 2.1: Izvlačenje informacija

Referentni niz:	GATCTGATAAGTCCCAGGACTTCAG
Ciljni niz 1:	GATCTGATAGGTCCCAGGACTTCAG
Ciljni niz 2:	GATCTGATAAGTCCCATGACTTCAG
Ciljni niz 3:	GATATGAAAAGTCACAGGAAAACAG
Ciljni niz 4:	GATCTGATGATTACAAGGACTTCGG
Ciljni niz 5:	GATCTGATAAGTCCCAGGACCCCCC

Tablica 2.2: Prva razina - ulaz

Trojke 1:	(0, 9, <i>G</i>), (10, 31,)
Trojke 2:	(0, 9, <i>G</i>), (10, 6, <i>T</i>), (17, 9,)
Trojke 3:	(5, 4,), (4, 3, <i>A</i>), (8, 5, <i>A</i>), (14, 5,), (8, 2, <i>A</i>), (22, 18,)
Trojke 4:	(0, 8,), (5, 3,), (7, 2,), (22, 2,), (15, 8,), (16, 2,)
Trojke 5:	(0, 8,), (5, 3,), (7, 2,), (22, 2,), (5, 5,), (12, 3,), (13, 2,)

Tablica 2.3: Prva razina - izlaz

sličniji, kompresija će biti bolja. Rezultat kompresije prve razine su trojke (*pozicija* , *duljina* , *nepodudaranje*). Svaka trojka predstavlja podudarni podniz te govori gdje se taj podniz nalazi u referentnom nizu, koliko je dug i kako glasi nepodudaranje nakon njega. Izlaz je n nizova trojki gdje je n broj ciljnih nizova. Kako bi pronalazak podudaranja bio brži, temeljem referentnog niza stvaramo hash tablicu $H[]$ i polje povezivanja $L[]$ metodom hashiranja k -mera.

$value\_i$: hash vrijednost i -tog k -mera referentnog niza

$$L[i] = H[value\_i]$$

$$H[value\_i] = i$$

Podudaranja (trojke) upisujemo redom od najduljeg prema najkraćem, a potom ih sortiramo prema početnim indeksima u ciljnom polju. Svi znakovi koji nisu pokriveni podudaranjima upisujemo kao nepodudaranja u odgovarajuće trojke.

2.3. Kompresija druge razine

Druga se razina svodi na reprezentaciju svakog dobivenog niza trojki putem ostalih nizova trojki proizašlih iz prve razine. Pretpostavlja da i među njima ima sličnosti i cilj je temeljem njih provesti još jednu razinu kompresije. Ponovno za svaki ulazni niz generiramo izlazni niz, no sada referencom za i -ti niz trojki smatramo prvih $(i - 1)$

Trojke 1:	(0, 9, G), (10, 31,)
Trojke 2:	(0, 0, 1), (10, 6, T), (17, 9,)
Trojke 3:	(5, 4,), (4, 3, A), (8, 5, A), (14, 5,), (8, 2, A), (22, 18,)
Trojke 4:	(0, 8,), (5, 3,), (7, 2,), (22, 2,), (15, 8,), (16, 2,)
Trojke 5:	(3, 0, 4), (12, 3,), (13, 2,)

Tablica 2.4: Druga razina - izlaz

nizova. Potrebno je stvoriti hash tablicu za svaki od n nizova $H[] []$.

$value\_i$: hash vrijednost i -te trojke m -tog niza trojki

$$H[m][value\_i] = i$$

Sada imamo dvije vrste trojki: podudaranje i nepodudaranje. Trojka podudaranja je oblika $(m, pozicija, duljina)$, gdje je m indeks referentnog niza trojki, $pozicija$ je pozicija podudaranja u referentnom nizu, a $duljina$ je broj uzastopnih podudarnih trojki. Trojka nepodudaranja istog je oblika kao i trojke iz prve razine zato što trojke koje postoje jedino u nizu koji komprimiramo jednostavno prepisujemo. Podudaranja i -tog niza, dakle, tražimo u prvih $(i - 1)$ referentnih nizova, a zapisujemo ono najdulje.

2.4. Performanse

Našu smo implementaciju algoritma ispitali na genomima reda veličine 10^3 , 10^4 i 10^5 znakova. Genomi reda veličine 10^4 znakova su genomi HIV-a, a ostali su podaci podnizovi genoma *E. coli*. Testiranje je provedeno na računalu opremljenom 12th Gen Intel® Core™ i7-1255U × 12 procesorom i 16 GB radne memorije. Kao što se vidi u tablici 2.5, zauzeće memorije ne ovisi o broju znakova genoma niti o broju ciljnih nizova. Memorijski dominantna struktura je polje 32-bitnih brojeva $H[] []$ koje pri kompresiji svakog od ciljnih nizova zauzima 4×5^k bajtova, što za $k = 12$ koji koristimo u našoj implementaciji otprilike odgovara maksimalnom memorijskom zauzeću programa u testnim primjerima. Vremena dekompresije su < 1 sekunde za sve primjere.

Vrsta	# znakova	# ciljnih nizova	Vrijeme kompresije (s)	Zauzeće memorije (MB)	Kompresija (%)
E. coli	3969	3	1	957.4	87.79
E. coli	3969	4	1	957.4	87.84
HIV	9843	2	2	957.4	76.78
HIV	9843	3	2	957.4	75.10
HIV	9843	4	3	957.4	74.83
E. coli	404999	4	5601	957.4	80.67

Tablica 2.5: Performanse

3. Zaključak

Algoritam kompresije specijaliziran za kompresiju genoma puno je učinkovitiji od algoritama kompresije za opću namjenu. Primjerice, HRCM kompresija jednog genoma reda veličine 10^5 znakova (oko 4 kB memorije) kompresijom prve razine dala je datoteku veličine oko 0.25 B, dok je kompresija istog genoma samo DEFLATE algoritmom dala datoteku veliku 1.6 kB. Na ovom primjeru možemo vidjeti da je HRCM kompresija zaista bolja od kompresija opće namjene. Za razliku od originalne implementacije, naša ne uključuje kompresiju informacije o pozicijama malih slova. Nadalje, originalna implementacija koristi drugačiju hash funkciju i drugačiji postupak pronalaska podudaranja što omogućuje manje memorijsko zauzeće i manje vrijeme kompresije.

4. Literatura

Mirjana Domazet-Lošo i Mile Šikić. *Bioinformatika - skripta*. 2014.

Haichang Yao, Yimu Jo, Kui Li, Shangdong Liu, Jing He, i Ruchuan Wang. Hrcm: An efficient hybrid referential compression method for genomic big data. 2019.

5. Sažetak

Sažetak.